

גבולות היחידה: שמואל ב' פרק י"ט, א'–ט'

נושא היחידה: דוד המלך לאחר סיום המרד

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

לאחר שדוד שומע על תוצאות המלחמה ועל כך שאבשלום בנו מת, הוא מתמלא בצער, ומבכה את אובדן בנו. אנשי צבאו חוזרים בבושה לאוהליהם, עד שיואב גוער בדוד ומכריח אותו לקבל את פניהם.

פתיחה:

המורה יתלה על הלוח בריסטול שעליו יהיה כתוב:

תוצאות המלחמה – טוב או רע?!

המורה ישאל את התלמידים מה היו תוצאות המלחמה של מרד אבשלום, ולאחר תשובתם לשאלה זו, יוסיף וישאל האם לדעתם התוצאה היא טובה או רעה?

כמובן שהתוצאה טובה עבור אנשי דוד, ואנו יודעים כי זה היה רצון ה'.

אולם דמיינו את דוד המלך – האם בעבורו התוצאה הייתה טובה או רעה?

המורה ינחה את התלמידים, ויעמוד על כך שדוד חש כעת רגשות מעורבים – מצד אחד, כמובן שהוא רצה שצבאו ינצח, שהמרד ייפסק ושהוא ישוב למלכותו.

אולם מצד שני, אבשלום הוא בנו - רגשות אב לבן הם חזקים, וכאשר הודיעו לו על כך שבנו מת, הוא מתמודד עם בשורה אישית קשה.

לימוד הפסוקים:

← משימה לתלמידים: אנו נקרא כעת את תגובתו של דוד על מות אבשלום.

מהי המילה המנחה בתגובתו?

קריאת פס' א'

מילה מנחה: בני. מה זה מבטא? אהבה, קשר. ברגע זה, נמחק מבחינת דוד כל מה שעשה אבשלום, ואהבתו וצערו עליו הם של אב ביחס לבנו.

דוד מתרגז לשמע הבשורה הקשה. הוא עולה לעליית השער (רד"ק: גג השער של העיר, היכן שעמד הצופה), וזועק על מות בנו. הצער שלו כל כך עמוק, עד שהוא אומר: "מי ייתן מותי תחתיד".

המורה ישאל את התלמידים: תארו לכם שאתם חוזרים מהמלחמה, עייפים מאוד מהמאמץ הקשה, אבל שמחים על הניצחון המזהיר. ולפתע, בכניסה לעיר, אתם שומעים את זעקותיו העצובות של המלך. מה תעשו?

הניצחון הופך בבת אחת לבושה. במקום להיכנס בשמחה, הלוחמים נכנסים בשקט ומתוך תחושה של חוסר נעימות. (אפשר לבקש מהתלמידים להמחיש את הרגע שבו המבע של הפנים צוהלות משתנה למבע של מבוכה.)

נראה זאת בפסוקים הבאים:

קריאת פס' ב'-ה'

את המצב הזה, עוצר יואב.

כיצד משכנע יואב את דוד?

קריאת פס' ו'-ח'

דברי יואב אינם ברורים להבנה בקריאה ראשונית. על כן יש לקרוא את הפסוקים, ולאחר מכן להסביר שלב שלב:

א. "הובשת היום את פני כל עבדיך" - המורה ישאל את התלמידים מלשון איזו מילה זו המילה "הובשת"? בושה, לבייש.

את מי מביישת התגובה של דוד?

"את פני כל עבדיך הממלטים את נפשך..." - כל האנשים שבאו לעזרתך ולהגן על נפשך, על חיידך ועל חיי כל משפחתך.

ב. בפס' ז', יואב מעצים את הבעייתיות בתגובתו של דוד.

המורה יכתוב על הלוח: "לאהבה את שונאיך ולשנוא את אוהביך"-

מהי כוונתו של יואב בדבריו אלה?

כאשר דוד בוכה ומתאבל על מות אבשלום, הוא בעצם אוהב את שונאו = אבשלום, שרצה להרוג את דוד, ושונא את אוהביו = הלוחמים שנלחמו בעבור דוד.

"כי הגדת היום, כי אין לך שרים ועבדים כי ידעתי היום כי לו אבשלום חי וכולנו היום מתים, כי אז ישר בעיניך"

המורה ישאל: מה אומר יואב שדוד היה מעדיף שיקרה?

כעת, כאשר דוד מתאבל ועצוב על מות בנו, הוא בעצם אומר (לפי דברי יואב) שזה לא טוב שהם ניצחו, ושאלו אבשלום היה חי וכל אנשי צבא דוד היו מתים, אז זה היה טוב בעיניו.

ג. יואב לא מסתפק בדברי התוכחה הקשים, אלא גם מחייב את דוד לעשות מעשה.

מהו המעשה? "קום צא ודבר על לב עבדיך" – על דוד לצאת ולדבר עם העם השב מן המלחמה.

ומה יקרה אם דוד לא יעשה זאת? יואב נשבע שכולם יעזבו את דוד, והוא יישאר לבדו, וכך ייגרם לו רע, הרבה יותר מכל הדברים הרעים שקרו לו עד עתה.

← הדברים שיואב אומר, הם קשים ולא פשוטים - ביחוד לאור העובדה שיואב הוא זה שהרג את אבשלום, בניגוד לבקשתו של דוד. אולם כעת היה צורך להעביר לדוד את המסר הברור כי תגובתו פוגעת בעם אשר אתו, ושעליו להתגבר על האבל האישי ולהסתכל על הדברים ממבט כללי לטובת העם.

משימת כיתה: קראו את פס' ט', וכתבו: כיצד הגיב דוד לאחר דברי יואב.

דוד קם ויושב בשער, כדי לקבל את פני השבים מן המלחמה.

ישראל (אנשי אבשלום) בורחים לאוהליהם.

סיום מרד אבשלום- יצירת תמונה שלמה

פרקנו מסיים סדרת פרקים העוסקת באבשלום.

מעשיו של אבשלום מתוארים לראשונה בפרק י"ג העוסק בפרשיית אמנון ותמר. אבשלום הורג את אמנון, ובורח לגשור.

בפרק י"ד, אנו עדים לחזרתו של אבשלום לארמון המלך בשני שלבים: בשלב הראשון, משכנע יואב את דוד להחזיר את אבשלום באמצעות משל האישה התקועית. בשלב השני, פועל אבשלום באלימות כנגד יואב, וכופה את חזרתו לארמון המלך. אך אין זו חזרה גמורה. דוד אינו מקבל את אבשלום בלב שלם - ישנה חזרה טקסית ומלכותית, אך לא כאב המחבק את בנו...

פרקים ט"ו-י"ט עוסקים במרד אבשלום בפועל - החל בפעולותיו להטות את לב העם אליו, וכלה בקרב ביער אפרים שבו הוא מוצא את מותו בידי יואב.

לאורך כל הדרך, עומדות גם דמותו והשקפתו של דוד המלך, שבגדולת נפשו מקבל עליו את מעשי בנו כעונש על מעשה בת שבע. נוסף על כך, עליו לנהל את יחסו הכפול לאבשלום – כמלך שצריך לעמוד מול מרד נפשע, וכאב שלבו יוצא אל בנו.

חתימת היחידה במעשיו בשער מחניים - "ויקם המלך וישב בשער" - מכל המהלך הזה דוד מתחזק וקם, מתחזקת נפשו ומתחזקת מלכותו.

הצעות להמחשה:

העברת התחושות- התלמידים יחוו שהם הלוחמים: כיצד הם היו מרגישים אל מול תגובת דוד?

מסרים והפנמה:

- א. "אהבה מקלקלת את השורה"- הבנה כי לעתים ישנה סערת רגשות - סיטואציה המעלה רגשות שונים ומנוגדים. עלינו לדעת להבחין כיצד נכון לנהוג בסיטואציה מורכבת כזו.
- ב. היכולת לקבל מוסר ותוכחה, ובעקבות כך לשנות את ההתנהלות. זוהי מעלה של דוד, שלמרות רגשותיו ועל אף מעמדו, הוא שומע לדברי יואב ומבצע אותם.

סיכום:

תגובת דוד על מות אבשלום הייתה קשה מאוד. הביטוי "בניי" חוזר 8 פעמים, ומבטא כאב. צבא דוד נכנס מבויש לאוהליו. לאחר מכן, יואב גוער בדוד על גישתו זו ודורש ממנו שיצא לקראת הלוחמים - אחרת, הם יעזבו אותו. דוד היה קשוב לדברי יואב, ועל אף היותו מלך ובניגוד לרגש האישי שחש, הוא ביצע את דבריו.

